

ضرورت اصلاح سیاست‌های آبی و هماهنگی نهادی برای نجات حوضه دریاچه ارومیه

جلسه کمیسیون کشاورزی، آب و محیط زیست اتاق بازرگانی تبریز با محوریت «مدیریت یکپارچه احیای حوضه آبریز دریاچه ارومیه» و امکان‌سنجی انتقال آب از آبهای آزاد، به‌خصوص خلیج فارس به دریاچه ارومیه، در محل استانداری آذربایجان شرقی برگزار شد.

به گزارش روابط عمومی اتاق بازرگانی تبریز، به گزارش روابط عمومی اتاق بازرگانی تبریز، بشیر جعفری، رئیس این کمیسیون، با اشاره به اهمیت طرح‌های انتقال آب در کشور، گفت: امروز در خبرها آمده بود که انتقال آب از خلیج فارس به فارس و یزد باید تسریع شود. همچنین اعلام شد که آب خلیج فارس به اصفهان رسیده و دو مورد دیگر نیز در خصوص انتقال آب مطرح شد. این نشان می‌دهد که موضوع انتقال آب هم مهم و هم اثربخش است و سایر استان‌ها از این ظرفیت استفاده کرده‌اند. جعفری با بیان اینکه موضوع خشک شدن دریاچه ارومیه بیش از ۱۵ سال است که مطرح است، افزود: جلسات متعددی برگزار شده، اما خروجی مشخصی نداشته‌ایم. پیش‌تر تصمیم گرفته شده بود جلسه‌ای با حضور استانداران آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی و اردبیل برگزار شود تا تصمیم نهایی اتخاذ شود. همچنین قرار است دیداری با آقای پزشکیان داشته باشیم.

تهدید جان ۱۵ میلیون نفر در صورت خشک شدن دریاچه

وی با تأکید بر اینکه نباید فرصت حضور آقای پزشکیان را برای احیای دریاچه از دست داد، تصریح کرد: این جلسه برای بررسی راهکارهای احیای دریاچه و مخاطرات ناشی از خشک شدن آن که جان و زندگی ۱۵ میلیون نفر را تهدید می‌کند، تشکیل شده است. جعفری همچنین کم‌آبی استان را یک چالش جدی دانست و اظهار داشت: امیدواریم با کمک استانداری و آقای سرمست، استاندار آذربایجان شرقی، این مشکلات به گوش رئیس‌جمهور برسد.

رئیس کمیسیون کشاورزی، آب و محیط زیست اتاق تبریز با اشاره به ضرورت انتقال آب به استان، گفت: دفاع مقدس و امنیت غذایی دو اصل مهم برای ما هستند. نمی‌توانیم کشاورزی اطراف دریاچه را از بین ببریم، زیرا این موضوع منجر به بحران اجتماعی خواهد شد. وی همچنین افزود: در حال حاضر، انتقال آب به ۸ استان دیگر در دستور کار است، اما در استان ما همواره با این موضوع مخالفت شده است. جعفری در پایان از برنامه ریزی برای برگزاری همایشی تخصصی با هدف ارائه راهکارهای عملی برای احیای دریاچه ارومیه خبر داد.

اگر دریاچه از بین برود، کل منطقه با بحران روبه‌رو می‌شود

ظفر محمدی، معاون عمرانی استاندار آذربایجان شرقی، با انتقاد از تکرار جلسات بدون نتیجه، اظهار کرد: سال‌هاست با مسئله دریاچه ارومیه درگیر هستیم، اما خروجی مشخصی نداشته‌ایم. اگر دریاچه نباشد، آذربایجان شرقی و غربی با بحران‌های جدی مواجه خواهند شد و لذا باید راهکار عملی ارائه دهیم. وی با اشاره به لزوم ارائه طرحی علمی و کارشناسی به آقای پزشکیان، تأکید کرد: باید طرحی ارائه دهیم که عملیاتی و قابل دفاع باشد، نه صرفاً در حد پیشنهاد روی کاغذ. تاکنون حدود ۱۳ همت برای احیای دریاچه هزینه شده، اما امروز حتی برای تأمین آب شرب هم با مشکل مواجه هستیم. محمدی خاطرنشان کرد: به نظر من، با بازچرخانی یا انتقال آب داخلی نمی‌توان دریاچه را احیا کرد، اما تأمین آب برای دریاچه ضروری است. این که این آب از کجا و چگونه تأمین شود، باید توسط متخصصان تعیین شود.

وی بر اجماع نظر و ارائه جمع‌بندی نهایی تأکید کرد و گفت: باید با دیدگاه واحد و طرحی عملیاتی وارد جلسه با رئیس‌جمهور شویم تا بتوانیم مصوبه لازم را دریافت کنیم. در بخش دیگری از این نشست، حسین کوهستانی، نایب رئیس این کمیسیون و استاد دانشگاه تبریز، پیشنهاد داد: چند نفر از متخصصان این حوزه مطالبی برای همایش احیای دریاچه آماده کنند تا ما نیز سهمی در پروژه انتقال آب داشته باشیم. پیشنهاد اولیه این است که همایش در دانشگاه تبریز برگزار شود.

نباید آینده آبی منطقه را نادیده بگیریم

محمدحسین حسن زاده، مدیرکل محیط زیست آذربایجان شرقی، نیز اظهار کرد: نباید صرفاً به بحث‌های فنی و انتقال آب فکر کنیم و آینده آبی منطقه را نادیده بگیریم. آنچه ما را به راهکار واقعی می‌رساند، تغییر در سیاست‌ها و استراتژی‌هاست.

وی با اشاره به نوع کشت در اراضی کشاورزی استان گفت: امروز حدود ۷۰۰ هزار هکتار زمین کشاورزی در استان وجود دارد که نوع کشت آن از دیم به باغی تغییر یافته است. تا زمانی که این سیاست ادامه یابد، حتی کل آب دریای سیاه هم برای ما کافی نخواهد بود. پس باید تغییر رفتار در مصرف و مدیریت منابع در اولویت قرار گیرد. مدیرکل محیط زیست استان تأکید کرد: اگر آب رود ارس به عنوان آب شرب وارد تبریز و دشت مرند شود، تأثیر خاصی نخواهد داشت. برای احیای دریاچه ارومیه به حدود سه هزار میلیون مترمکعب آب نیاز داریم که عملیاتی کردن آن بعید به نظر می‌رسد. بنابراین باید تمرکز را بر تغییر سیاست‌ها و رفتارها بگذاریم. اگر توسعه بر پایه کشاورزی غیراقتصادی ادامه یابد، هر راهکاری با شکست مواجه خواهد شد.

تنها ۳.۵ میلیارد مترمکعب آب در دسترس است

امین حجازی، نایب رئیس این کمیسیون، با اشاره به آمارهای نادرست در خصوص منابع آبی گفت: در آمارها عنوان شده که ۷.۵ میلیارد مترمکعب آب در سدها داریم، اما در واقع فقط 3/5 میلیارد مترمکعب آب در دسترس است. بنابراین برنامه ریزی‌ها نتیجه نمی‌دهند، چون اعداد ما نادرست هستند. حجازی تأکید کرد: ابتدا باید بپذیریم که تنها 3/5 میلیارد مترمکعب آب داریم، سپس بحث انتقال آب را با واقع‌بینی دنبال کنیم.

انتقال آب از وان، قابل اجرا ترین گزینه

احمد فاخری فرد، عضو هیئت علمی دانشکده مهندسی آب دانشگاه تبریز اظهار کرد: دو برنامه برای مدیریت منابع آب ارائه کردیم که شامل دوره داخل فصل زراعی و خارج از آن بود در فصل زراعی با استفاده از الگوهای آبی و تبدیل کشت آبی به دیم امکان برداشت یک میلیارد مترمکعب آب از حوضه آبریز وجود داشت. وی افزود: در منطقه آبی چای که ۳۳ درصد حوضه دریاچه ارومیه را شامل می شود با وجود خشکسالی موفق شدیم ۲۷۰ میلیون مترمکعب آب مازاد برداشت کنیم این در حالی است که آبی چای کاملاً خشک بود اما با افزایش راندمان موفق شدیم عملکرد مطلوبی داشته باشیم با این حال این طرح ها بدون استفاده باقی ماندند و تنها در دفاتر ما بایگانی شدند که جای تأسف دارد.

فاخری فرد با تأکید بر لزوم اجرای مجدد طرح های نیمه کاره گفت: سه طرح برای انتقال آب به دریاچه ارومیه پیشنهاد شده که شامل انتقال از خلیج فارس انتقال از دریاچه وان با تهاتر انرژی و انتقال از دریای سیاه است در این میان انتقال از وان از نظر اجرایی بودن بهترین گزینه است.

احیای دریاچه ارومیه نیازمند راهکارهای بلندمدت

ابوالفضل مجنونی، استاد دانشگاه تبریز، بر طرح مطالعاتی از سوی دانشگاه تبریز درباره امکان سنجی انتقال آب از خلیج فارس به دریاچه ارومیه تأکید کرد و گفت: درمان دریاچه ارومیه نیازمند راهکارهای بلندمدت است و نمی توان آن را با مسکن های موقت درمان کرد. دریاچه ارومیه بیماری ۵۰ ساله دارد و نباید انتظار داشت در کوتاه مدت درمان شود. وی افزود: پیش از ارائه هرگونه راهکار باید پاسخ داد که چرا ۳۰۰ میلیون متر مکعب فاضلاب وارد حوضه آبریز نمی شود و چرا پساب تصفیه شده به دریاچه منتقل نمی شود.

اسماعیل فاتحی فر، رئیس دانشگاه صنعتی سهند تبریز نیز با تأکید بر اهمیت توسعه پایدار گفت: نمی توان برای احیای دریاچه ارومیه آب مورد نیاز صنعت یا کشاورزی را قطع کرد انتقال آب به دریاچه در شرایط فعلی ضروری است و در عین حال باید به صورت موازی سایر راهکارها نیز دنبال شود تا به مرور میزان برداشت آب کاهش یابد.

لزوم تدوین «ابرحرح» برای حل یک «ابرجالش

احمد کاظم زاده، مدیر هیدروپلیتیک انجمن ایرانی غرب آسیا و مشاور کمیسیون کشاورزی اتاق تبریز، با تأکید بر اهمیت ابعاد بحرانی موضوع دریاچه ارومیه، اظهار داشت: دریاچه ارومیه یک ابرچالش است که نیاز به یک ابر طرح دارد و از دست یک نهاد کاری برنمی آید. ما چنین طرح جامعی در اختیار نداریم. در سطح جهانی، ابر طرح ها برای بازه زمانی ۲۵ تا ۳۰ ساله طراحی می شوند، اما در کشور ما دولت ها عمر هشت ساله دارند و تا زمان اجرای طرح، دوره مسئولیت آن ها به پایان می رسد. در سال ۱۳۸۷ با همکاری سازمان ملل، طرحی آماده شد که اگر اجرا می شد، امروز به سال شانزدهم خود می رسید.

وی افزود: مشکل خشک شدن دریاچه ارومیه فقط ناشی از سوء مدیریت نیست، بلکه تغییرات اقلیمی نیز نقش مهمی داشته است. باید به صورت هم زمان صد پروژه در حوزه های مختلف اجرا شود تا بتوان با اثرات تغییر اقلیم مقابله کرد.

کاظم زاده پیشنهاد داد: باید دفتری به عنوان مدیریت یکپارچه احیای حوضه آبریز دریاچه ارومیه در نهادهای متولی این امر همچون استانداری، جهاد کشاورزی، سازمان آب منطقه ای، سازمان آب و فاضلاب، سازمان محیط زیست، سازمان هواشناسی، دانشگاه ها و ... استان های حاشیه دریاچه ارومیه ایجاد شود.

هشدار نسبت به پیامدهای عدم اجرای طرح های انتقال آب

اصغری مقدم، استاد آب های زیرزمینی دانشگاه تبریز در این نشست اظهار داشت: منابع آب زیرزمینی استان هم از نظر کمی و هم کیفی در حال کاهش هستند، برای تأمین آب شرب پیشنهاد می کنم. همانند اتصال تبریز به نفت و گاز آب شرب این شهر نیز به آب انتقالی خلیج فارس متصل شود. این در حالی است که هم آب شرب و هم آب صنعتی اصفهان به این پروژه متصل است، اما تبریز حتی برای آب شرب نیز بهره مند نیست و اگر این روند ادامه یابد، روزی خواهد رسید که شهر با بحران بی آبی مواجه شود.

هادی فرجی آزاد، رئیس اتاق اصناف تبریز نیز با هشدار نسبت به پیامدهای عدم اجرای طرح های انتقال آب تأکید کرد: در صورت بی توجهی به انتقال آب سکونت در شمال غرب کشور دشوار خواهد شد.

اهمیت زمان بندی تزریق آب به دریاچه

ابراهیم صفری، استاد فیزیک دانشگاه تبریز به دلایل کاهش بارندگی اشاره کرد و گفت: ابرهای مدیترانه ای که برای ما مفید هستند و بار منفی دارند و به دلیل منفی بودن بیس دریاچه این ابرها از منطقه فرار می کنند.

وی افزود: برای خنثی سازی بار منفی ابرها می توان از نور لیزر استفاده کرد، تجربه ای که آمریکا در سال ۲۰۱۰ انجام داد و امروز نتایج آن در کشورهای عربستان و امارات قابل مشاهده است.

صفری همچنین خاطرنشان کرد: زمان بندی تزریق آب به دریاچه نیز اهمیت زیادی دارد، اگر آب در زمان نامناسب وارد شود، تأثیرگذاری ندارد، باید این عملیات در زمانی انجام شود که ابرها در منطقه باقی بمانند و بارندگی اتفاق بیفتد.

در ادامه، میرمحسن موسوی، مدیرعامل شهرک های کشاورزی استان گفت: زمانی که ۲۶ طرح برای احیای دریاچه اجرا شد، اگرچه بارندگی افزایش نیافت، اما وضعیت دریاچه تثبیت شد. بنابراین باید همان طرح ها را ادامه دهیم.

وی تصریح کرد: نگاه به موضوع انتقال آب باید منطقی باشد. کمبود آب ما تنها ۱۰۰ میلیون مترمکعب نیست بلکه حدود سه میلیارد مترمکعب است که با انتقال به تنهایی قابل جبران نیست. ما باید ابتدا با اقلیم خود سازگار شویم و سپس به دنبال راهکارهای اجرایی باشیم.

مصطفی قنبری، دبیر اجرایی خانه کشاورز استان، نیز در این جلسه عنوان کرد: اولین گروهی که از وضعیت دریاچه ارومیه آسیب می بیند، کشاورزان هستند و آخرین کسانی که از احیای آن بهره مند می شوند، نیز همین قشر هستند. با این وجود، متأسفانه ذی نفعان اصلی این بحران به حساب نمی آیند.

وی ادامه داد: از لحاظ سیاسی، انتقال آب ضروری است و ما ناگزیر به اجرای آن هستیم، اما باید کشاورزان را نیز در معادلات و تصمیمات در نظر گرفت.

در پایان این نشست، یونس اکبرزاده، رئیس گروه توسعه هواشناسی کاربردی، هشدار داد: احتمال دارد در ماه آینده خشکسالی در محدوده دریاچه ارومیه شدت یابد. از همین امروز باید ساختار سازمانی برای نجات شمال غرب کشور راه اندازی شود.